

Välkommen till lilla SOPBOKEN!

Förr handlade sophantering enbart om att bli kvitt soporna på ett enkelt sätt. Soporna hämtades osorterade med en och samma bil och kördes ut på tippen – enkelt och bra? Nej, nu vet vi bättre och sorterar våra sopor så att de skadar miljön så lite som möjligt. Men det krävs mycket kunskap för att detta ska gå vägen! Därför skapade Norrköpings kommun en liten Sopbok under år 2001, senare Sopboken 2. Här är nu uppföljaren lilla SOPBOKEN 3. Du hittar här information om det mesta som rör sopor och miljöfrågor – och hur vi själva kan påverka!

INGREDIENSERNA

TÄNK & GÖR SÅ HÄR	2
VEM GÖR VAD	3
KRETSLOPPET	4
VISSTE DU ATT	5
A-Ö/UPPSLAGSDELEN.....	8

Ansvarig utgivare

Leif Lindberg Norrköpings Kommun, Tekniska kontoret

Texter/Fakta

Norrköpings Kommun Tekniska kontoret
Förpackningsinsamlingen AB

Redaktör

Masood Khatibi

TÄNK & GÖR SÅ HÄR!

Konsumera mindre

Sortera bort farligt avfall

Lämna material till återvinning

Sortera för avfallsbehandling

HUR GÖR VI FÖR ATT KLARA DETTA?

Jo, det effektivaste är att inte köpa sopor – allt som vi konsumerar blir ju sopor, förr eller senare. Fundera redan i affären!

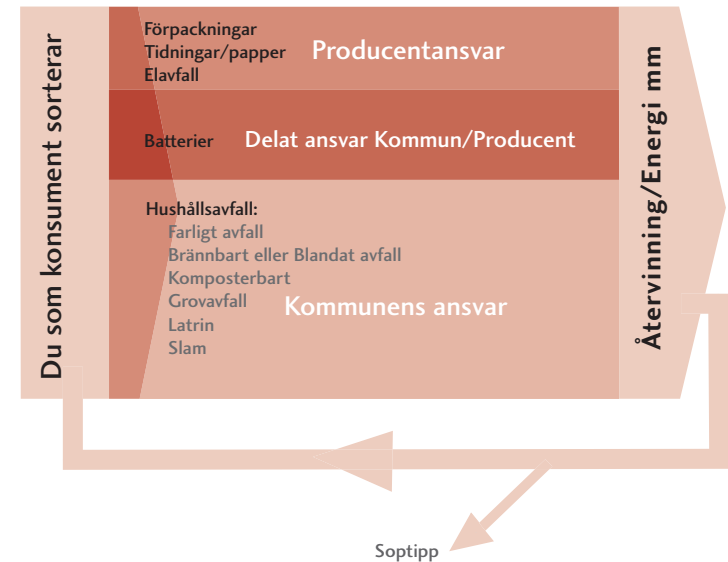
Det som ändå blir sopor sorterar vi för att det sedan skall kunna tas omhand på bästa sätt.

- Sortera ut farligt avfall t ex lösningsmedel, oljor och batterier.
- Sortera för återvinning t ex förpackningar, tidningar, elavfall mm.
- Det som sedan återstår som avfall skall sorteras för insamling och behandling brännbart, komposterbart och i sista hand en liten mängd avfall som måste hamna på soptippen.

VEM GÖR VAD?

Det är många inblandade i hanteringen av dina sopor, men hur är det med ansvaret? Och vem gör egentligen vad?

Har du frågor så är du välkommen att ringa till vår Kundservice tel. 011 - 15 15 50 för att få personlig service och svar på dina frågor. E-post: kundservice.avfall@norrkoping.se

DÄRFÖR KRETSLOPP – BÖRJA NU!

Vi måste förr eller senare lära oss att leva utan att förbruka ändliga råvaror i vår nuvarande rasande takt. Vi måste lära oss att *bruka* och inte *förbruka*. Det kommer inte att bli lätt och ingen vet väl riktigt hur vi skall kunna nå det idealiska kretsloppsamhället. Men det blir inte lättare om vi väntar. Vi kan börja nu med några steg som leder åt rätt håll. Det kan vi alla.

En del av kretsloppet handlar om avfall. I den här skriften försöker vi förklara hur du kan tänka och verka när det gäller avfall som redan finns. Att återanvända produkter, återvinna materialet som en produkt är gjord av eller ta hand om den inneboende värmeenergin och näringen är metoder som fungerar idag.

Förpackningar är produkter som har påbörjat sin kretsloppsanpassning. Alla förpackningar som samlas in återvinns på något sätt (se sidan 4). Förpackningar av hårdplast kan bli allt från bullerplank till diskborstar och blomkrukor. Förpackningar av mjukplast går mestadels till energiutvinning men vissa blir till sopsäckar och bärkassar. Glas blir främst en råvara till isoleringsmaterial men även till nya förpackningar. Wellpapp och pappersförpackningar blir framför allt nya förpackningar. Metallförpackningar kan bli järnvägsräls, bilkarosser, armeringsjärn och mycket annat!

VISSTE DU ATT...

- 7 av 10 invånare källsorterar sina förpackningar
- att man kan återvinna stål, aluminium och glas hur många gånger som helst
- om varje invånare lämnar in alla sina kapsyler till återvinning under ett år, räcker stålet till flera tusen nya personbilar
- glas har använts som förpackningsmaterial i 3 000 år
- vi i Sverige är världsbäst på återvinning av wellpapp
- de plastförpackningar som återvinns i Sverige idag sparar energi motsvarande mer än 100 000 fat olja

VISSTE DU ATT...

- företag i Norrköping tillverkar varje dag kartong av återvunna pappersförpackningar motsvarande en rulle som är 3,5 meter bred och som sträcker sig från Norrköping till Malmö
- pappersförpackningar kan återvinnas 5 till 7 gånger innan fibrerna är utslitna
- armeringsjärnen i Öresundsbron är gjorda av återvunnen metall
- den klassiska ölflaskan och den svenska tändsticksasken är bland de äldsta standardförpackningarna i världen
- återvinning av stål sparar 75 procent av den energi som annars behövs för att göra nytt stål. Om vi källsorterar alla metallförpackningar av stål blir den energi som sparas så stor att den kan värma upp ca 5 400 småhus per år

VISSTE DU ATT...

- energiinnehållet i 1 kilo plastförpackningar är lika stort som i 1 kilo olja
- om vi lämnar alla våra metallförpackningar av aluminium till återvinning, blir den energi som sparas så stor att den kan värma upp 8 500 småhus per år
- var tredje pappersförpackning som finns i din livsmedelsbutik är tillverkad av återvunna pappersförpackningar
- vi i Sverige under 2004 slängde 4 800 000 ton hushållsavfall
- värmeenergi från avfallsförbränning svarar för ca 15% av det totala fjärrvärmebehovet i Sverige
- i Norrköping hemkomposterar ca 30% av de åretruntboende och ca 65% av de fritidsboende.

A–Ö / Uppslagsdelen

Begrepp och symboler i listan

Returpunkt

Norrköpings kommun har bemannade återvinningscentraler där du kan lämna grovavfall, farligt avfall och elavfall från ditt hushåll. Här finns alltid även en återvinningsstation. Bland uppslagsorden har Returpunkt denna symbol:

Återvinningsstation (ÅS)

Här lämnar du förpackningar och tidningar till återvinning. Här finns också behållare för batterier och ibland även för begagnade kläder. Ansvaret för stationerna har Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB. Bland uppslagsorden har återvinningsstationerna denna symbol:

Vid bostaden

Avfall som ska eller kan hämtas vid bostaden har denna symbol bland uppslagsorden:

Information

Information har denna symbol bland uppslagsorden:

Abonnemang

Överenskommelse om regelbunden sophämtning.

Se mer under Taxa

Aceton

Lösningsmedel, lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Agenda-21

Ett dokument från en FN-konferens i Rio de Janeiro 1992 där deltagande stater formulerade en dagordning (agenda) för det tjugonde århundradet, som de lovade att arbeta efter. Handlar om miljö, demokrati och rättvisefrågor. I Norrköping finns ett Agenda-21 kontor på Stadsbiblioteket, titta gärna in där!

Aluminiumburk

Lämnas till pantsystem eller vid ÅS till insamling av Metallförpackningar. Aluminium är ett material som lämpar sig bra för återvinning, mycket energi sparas jämfört med att bryta ny metall!

Aluminiumfolie

Lämnas till insamling av Metallförpackningar vid ÅS eller en Returpunkt.

Aluminiumform

Engångsformar lämnas vid ÅS till insamling av Metallförpackningar. Är det en gammal sockerkaksform eller liknande lämnas den i container för metallskrot vid en Returpunkt, eftersom det inte är en förpackning.

Ammoniak

Farligt avfall. Ammoniak kan används som rengöringsmedel. Ammoniak irriterar luftvägarna och är frätande. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen

Apelsinskal

Komposterbart

Se mer under Komposterbart

Asbest

Lämnas till speciell deponering på Häradsuddens avfallsanläggning som drivs av Econova. Tas ej emot på Returpunkter. Asbest är en trådig mineral som bl a har använts till isoleringsmaterial eftersom det är värmetåligt. Asbestdamm är cancerframkallande och måste hanteras varsamt. Regler för hanteringen bestäms av Arbetsmiljöverket bl a i AFS 1996:13 om Asbest, se www.av.se.

Asfalt

Se under Byggavfall

Aska

Aska från ved och grillkol sorteras som komposterbart och läggs i kärlet eller i hemkomposten. OBS! Låt askan kallna så det inte börjar brinna. Lägg aldrig aska löst i kärlet med tanke på damning vid tömning och rengöring – lägg den i papperspåse.

Se mer under Komposterbart

Avfall (vad är det?)

Konstigt nog är det ingen lätt fråga att besvara. Enligt lagens definition är avfall något som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Det skall också finnas med i förteckningen över avfallskategorier i Avfallsförordningen SFS 2001:1063. Men för de flesta av oss är det ju bara "sopor".

Se mer under Hushållsavfall

Avfallsskatt

Sedan första januari 2000 betalas skatt för avfall som hamnar på deponi (soptippen). Under 2006 låg skatten på 435 kr per ton! Under 2006 införde regeringen även en skatt på hushållsavfall som som förbränns.

Se mer under Deponi och Förbränning.

Avfallsplan

Avfallsplanen är en av den kommunala Renhållningsordningens två delar – Föreskrifter för avfallshantering är den andra. Planen beskriver bl a dagens situation när det gäller avfallsmängder och flöden. Här berättas också hur kommunen tänker arbeta för att minska avfallens farlighet och mängd. Kommunens avfallsplan är antagen i jan 2005 och finns att läsa på www.norrkoping.se. En spännande skrift!

Avfallsbehandling

Allt avfall som återstår efter källsortering och återvinning måste tas omhand via avfallsbehandling som kan vara antingen förbränning, kompostering, deponering eller som för farligt avfall – ett slutligt omhändertagande.

Avfallsmängder

I Norrköping uppkom år 2005 totalt ca 59 000 ton hushållsavfall. Till detta kommer ca 15 000 ton förpackningar och tidningar. Trenden visar att mängden insamlat brännbart och komposterbart hushållsavfall (alltså det som läggs i sopkärl) minskar medan avfallsmängderna på Returpunkterna ökar. Mer och mer av hushållsavfallet går till materialåtervinning och även till hemkompostering.

Avfettningsmedel

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Avgifter

Avgifter finansierar sophämtningen, du betalar inte via skattsedeln. Kommunen bestämmer en taxa, de olika delarna bildar din avgift (kärlostorlek, intervall, dragväg).

Se under Taxa vad det kostar!

Badkar

Grovavfall. Lämnas på en Returpunkt i container för Metallsrot eller i grovsoprum – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Bakplåtspapper

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Bananskal

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Bandage

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Barnvagn

Går den inte att sälja på annons? Annars lämnas den på en Returpunkt i container för Brännbart eller/och Metallsrot, eller hämtas efter beställning hos Kundservice.

Batteriinsamling

Kommunen har ett ansvar att ordna insamling av småbatterier från hushåll. Småbatterier lämnas i batteriholkar vid ÅS, Returpunkt eller till affärer som säljer batterier. Metallen i vissa batterier återvinns, kvicksilver tas slutgiltigt omhand och vissa mindre miljöstörande batterier deponeras. Tänk på att uppladdningsbara prylar innehåller miljöfarliga batterier och räknas som Elavfall – ta bort batteriet om du kan, och lämna sedan produkten som Elavfall till en Returpunkt.

Mer info finns under Bilbatterier, Elavfall samt på www.batteriinsamlingen.se

Bekämpningsmedel

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller till Miljöbilen

Betong

Se under Byggavfall

Bidé

Lämnas på en Returpunkt i container för Deponi, i grovsoprum eller hämtas efter beställning hos Kundservice.

Bildelar

Är inte ett hushållsavfall. Lämnas främst till bilskroten men mindre delar får du lämna på en Returpunkt.

Bilbatterier

Den som yrkesmässigt tillverkar, till Sverige för in, överläter eller saluför blybatterier med en vikt över tre kg är skyldig att ta emot kasserade sådana blybatterier och att transportera dem till en anläggning för bortskaffande eller återvinning. Bilbatterier lämnas där du köper nytt alternativt till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Bildskärm

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus). Produkterna demonteras och komponenter, material och metaller återvinns. Vissa plaster förbränns. Miljöstörande ämnen tas omhand separat.

Bildäck Se Däck!**Bilvax**

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Bindor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Biobag

En typ av kompostpåse som består av majsstärkelse och annat biologiskt nedbrytbart material. Biobagen finns att hämta på Returpunkterna och kan användas istället för kompostpåse av papper. Biobagen ingår i abonnemang för komposterbart – den bruna tunnan.

Mer info under Kompostpåse och Returpunkter

Biobränsle

Bränslen som kommer från växt- och djurriket. T ex trä, halm, spannmål för etanolframställning, torv, biogas framställt av organiskt avfall. Mineralolja kommer från organismer som levde för så länge sedan att den inte räknas till biobränslen utan hör till fossila bränslen. Förbränning av biobränslen förstärker inte växthuseffekten eftersom de ingår i naturens kretslopp och är förnybara.

Se mer under Växthuseffekt, Fossila bränslen

Biogas

En energirik gas som uppstår då organiskt avfall bryts ner utan tillgång på syre s k rötning. Gasen består till stor del av metan (CH₄) och kan användas som fordonsbränsle eller för elproduktion med gasmotor. Rötning kan ske antingen i slutna reaktorer eller i bioceller.

Se mer under Bioceller, Växthuseffekt och Deponigas

Biologisk behandling

Behandlingsmetoder som använder biologiska processer där smådjur och bakterier gör jobbet – kompostering eller rötning.

Se mer under Kompostering, Rötning

Blandat avfall

När vi pratar om blandat avfall i Norrköping menar vi avfall som även innehåller komposterbart matavfall och som går till förbränning. Avgiften för att lämna blandat avfall är från den 1 juli 2007 högre än för sorterat brännbart.

Se mer under Brännbart och Komposterbart

Blommor

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Blomjord

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Blomkruka (plast)

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Blomkruka (lera/porslin)

Lämnas i första hand på en Returpunkt, i containern för Deponi. Kan du inte det så får du lägga den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Brännbart eller Blandat

Blöjor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Brandsläckare

Lämnas till en Returpunkt.

Brandvarnare

Det finns två typer av brandvarnare, joniserande och optiska. De joniserande innehåller en mindre mängd radioaktivt material men det är inte skadligt i så liten mängd. Lämnas till en Returpunkt som Elavfall, tänk på att ta bort batteriet!

Brännbart

Det är mycket som är brännbart, stora som små saker. Avfallet förbränns i stora kraftvärmeverk och energin ur avfallet återvinns. När vi pratar om blandat avfall i Norrköping menar vi avfall som även innehåller komposterbart matavfall. Det är förbjudet att lägga brännbart avfall på en deponi (soptipp). Exempel på brännbart är mjukplast, diskborste, leksaker (utan batteri), frigolit, blöjor och bindor, CD-skivor, pennor, tops, dammsugarpåse, kuvert.

Mer info under Blandat avfall

Bröd

Komposterbart.

Mer info under Komposterbart

Brödrost

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice.

Byggavfall

Mindre mängder byggavfall från ditt eget hushåll får du själv lämna avgiftsfritt på en Returpunkt. Har du större mängder ska du hyra en egen container – tänk då på att sortera avfallet, särskilt farligt avfall. Om du inte har sorterat avfallet måste det göras i efterhand och då blir det mycket dyrare. Fråga hur avfallet ska sorteras där du hydr containern.

Se mer under Container!

Byggnads- och miljöskydds nämnden

Miljö- och hälsoskyddskontoret svarar för kommunens tillsynsverksamhet när det gäller lagstiftningen som reglerar skydd av människors hälsa och miljö. Byggnads- och miljöskydds nämnden är den ansvariga nämnden för dessa frågor.

Böcker

Brännbart eller Blandat avfall. Kolla först om något antikvariat eller någon second hand butik är intresserad!

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

CD-fodral

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

CD-skivor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

CD-spelare

Elavfall. Lämna den på en Returpunkt eller till insamling i fastigheten (flerfamiljshus) alternativt beställ hämtning hos Kundservice. Tänk på att Elavfall även räknas som Farligt avfall och gör stor skada om det hamnar i soptunnan eller naturen.

Mer info under avfall

Cellplast

Vanligen kallar vi det för frigolit, en mer kemisk benämning är EPS-expanderad polystyren. Lämnas som brännbart antingen i kärlet eller till en Returpunkt om det är större emballage eller stora mängder. System finns för materialåtervinning av cellplast från företag och tillverkningsindustrier. Eftersom råvaran i cellplast är olja, som är en utmärkt energikälla förbränns oftast cellplast från hushållen.

Cement

Mindre mängder lämnas till en Returpunkt i containern för Deponi.

Se mer under Byggavfall

Chipspåse

Brännbart eller Blandat avfall

Se mer under Mjuka plastförpackningar, Förpackningar och Brännbart eller Blandat avfall

Cigarettfimp

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Cigarettändare

Om den är tom kan du lägga den bland brännbart. Om det är bränsle kvar lämnas den som Farligt avfall på en Returpunkt eller till Miljöbilen.

Citronskal

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Container

Används för transport av större mängder avfall, speciellt bygg- och industriavfall. Finns i storlekar upp till 40 m³. Container hyrs ut av olika firmor, se Gula sidorna i telefonkatalogen.

Mer info under Byggavfall

Cykel

Går det inte att sälja den på annons? Annars lämnas den till en Returpunkt i container för Metallsrot eller hämtas efter beställning hos Kundservice.

Dambinda

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Dammsugare

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Se mer under Elavfall

Dammsugarpåsar

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Datorer

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Se mer under Elavfall

Deponi

Finare ord för soptipp. En typ av avfallsbehandling som minskar i omfattning eftersom vi återvinner allt mera. Idag ställs mycket stränga krav på hur en deponi skall fungera för att vara så lite miljöstörande som möjligt. Ju mindre som hamnar på deponi - desto bättre! I Norrköping sker deponering vid Häradsuddens avfallsanläggning.

Deponigas

I en gammal deponi finns organiskt material som bryts ned långsamt. Eftersom inget syre finns djupt nere i deponin rötas materialet och då bildas deponigas. Gasen består till största delen av metan som har kemiska beteckningen CH₄ men även av koldioxid CO₂. Metan är en kraftig växthusgas och därför förbränns gasen till koldioxid och vatten och energin kan utnyttjas. Deponigas kan liknas vid Biogas men har ett lägre metaninnehåll och är därför inte lika bra som bränsle.

Se mer under Växthuseffekt, Bioceller och Biogas

Diesel

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Diskett

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Diskborste

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Diskmaskin

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Disktrasor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Dricksglas

Har du möjlighet, lämna dem direkt till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Kan du inte det så får du lägga dem bland Brännbart eller Blandat avfall. Dricksglas är ingen förpackning och ska därför inte lämnas på återvinningsstationer.

DVD-skiva

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Däck

För bildäck, finns det producentansvar vilket betyder att de ska tas omhand av gummiverkstaden vid köp av nya däck. Du kan även lämna däck på Returpunkt men tänk på att fälgen ska tas bort eftersom producentansvaret bara gäller däcket. Är inte däcket borttaget från fälgen måste kommunen ordna det vilket kostar mycket pengar. Den största delen av de insamlade däcken energiåtervinns.

Se mer under Producentansvar och på hemsidan www.svdab.se

Elavfall

Elektriskt- och elektroniskt avfall. Producentansvar infördes den 1 juli 2001. Alla produkter med sladd eller batteri samt ljuskällor såsom lysrör, lågenergilampor och glödlampor omfattas av lagstiftningen. Elavfall lämnas till Returpunkter eller hämtas efter beställning hos kundservice. Bor du i lägenhet, hör med hyresvärden om hur det fungerar i er fastighet. Efter insamling plockas produkterna isär och de olika delarna tas omhand. Metaller återvinns och vissa plaster förbränns. Farligt avfall plockas bort och sänds till separat behandling.

Se mer under Producentansvar och på www.elkretsen.se

Elkabel

Lämnas på en Returpunkt vid Metalls-krot.

Energiutvinning

Vid förbränning tas energin omhand och används till fjärrvärme och el. Ibland används ordet energiåtervinning för att förtydliga att energin i materialet kommer till nytta.

Engångsmugg

Sorteras som hård plastförpackning vid ÅS, är den kladdig lägger du den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Engångstallrik

Sorteras som hård plastförpackning vid ÅS, är den kladdig lägger du den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Eternit

Se under Asbest

EU

Europeiska Unionen. Direktiv som gäller avfallshantering i EU införs som lagstiftning i Sverige. EUs avfallshierarki går ut på att avfall som uppkommer i första hand ska materialåtervinnas, energiåtervinnas eller näringsåtervinnas. Att lägga sopor på tipp/deponi ska vara sista utvägen.

Fartygsavfall

För fartyg gäller speciella regler om avfall och hur det skall lämnas i hamnen, dessa regler bestäms av Sjöfartsverket. När soporna ska tas omhand är det kommunen som ansvarar för hushållsavfallet. En av Östersjöstrategins målsättningar är att sopor ska lämnas i land till 100 procent. Så källsortera soporna och lämna dem vid mottagningsanläggning i land. På vissa ställen finns det även mottagningsanläggningar för toalettavfall – använd gärna dessa.

Farligt avfall

Farligt avfall är det som är mest viktigt att inte slänga i soporna eller avloppet. Det skall alltid tas omhand separat så att det inte skadar människor, djur eller natur. Farligt avfall är t ex. olja, färgrester, lösningsmedel, bekämpningsmedel och nagellack. Även Elavfall exempelvis lysrör och lågenergilampor räknas som Farligt avfall eftersom de innehåller kvicksilver. Allt detta lämnar du till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Se mer under Miljöbilen och Returpunkt

Fastighetsnära hämtning

I flerfamiljshus finns ibland möjlighet att ordna hämtning av bl a förpackningar och tidningar i anslutning till fastigheten. Detta är en utökad service som bekostas av fastighetsägaren och inte av förpackningsinsamlingen. Det finns även fastighetsnära hämtning för Farligt avfall från flerfamiljshus. Fastighetsägaren beställer tjänsten hos kommunens Kundservice.

Se mer under Förpackningar, Producentansvar och Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB

Ficklampa

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice. Tänk på att ta bort batteriet först!

Fiskrens

Komposterbart. Om du placerar rensat i en hemkompost ska du tänka på att täcka över det direkt med kompostströ eller blanda ned det i komposten – annars börjar det snart att lukta.

Flerfamiljshus

Oftast ett hyreshus med lägenheter. Regler och taxa för avfallshandtering i Norrköping skiljer på villor och flerfamiljshus.

Se mer under Taxa

Fläckborttagningsmedel

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Fossila bränslen

Icke förnybara bränslen som har bildats vid nedbrytningen av döda djur och växter som fanns för mycket länge sedan. Det är olja som finns i jordens inre och som vi använder till framställning av bl a bensin och plast – men även naturgas och kol som vi använder som bränsle. När fossila bränslen förbränns bildas koldioxid som förstärker på växthuseffekten. När vi plockar upp saker från jordens inre stör vi den naturliga balansen i våra ekosystem eftersom det är material som naturen har tagit bort från kretsloppet.

Se mer under Växthuseffekt

Fotogen

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Fotonegativ

Brännbart eller Blandat avfall

Framkallningsvätskor

Om du framkallar och kopierar själv, lämna alla gamla vätskor som Farligt avfall, till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Freon

En vanlig benämning för CFC-klorflourkarboner. Freoner är stabila gasformiga klorföreningar som inte bryts ned förrän de kommer upp till ozonskiktet där kloreter reagerar med ozonet som då förstörs. Freon får inte längre användas vid tillverkning av nya produkter men det finns fortfarande i de flesta äldre kylskåp och frysar. Kyl- och frysmöbler och elavfall ska lämnas till den kommunala insamlingen för att sedan tas omhand separat.

Se mer under Kyl- och frysmöbler och Ozonskikt

Frigolit

En typ av förpackning som räknas till mjukplast. Frigolit kan lagras bland brännbart eller om det är större mängder tas med till en Returpunkt.

Se mer under Cellplast

Fritidshus

För fritidshus sker sophämtning 10 ggr/säsong från maj till och med september månad. Om huset används under övrig tid går det fint att beställa extrahämtning av avfall – vilket är nödvändigt eftersom det inte är tillåtet att transportera sitt eget hushållsavfall därifrån. För fritidshus gäller en särskild renhållningstaxa.

Se mer under Taxa

Frityrolja

Se Matolja!

Fruktrester

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Färg

Lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Färgburkar

Helt tömda och torra färgburkar av plast eller metall lämnas till ÅS för återvinning. Om det finns någon färg kvar lämnas de som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Fönsterglas

Lämnas i container märkt "Deponi" vid en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundenservice. Det kan tyckas lite konstigt att fönsterglas inte kan lämnas till återvinning tillsammans med glasförpackningar men eftersom producentansvaret (än så länge) inte gäller "glas" utan bara "förpackningar av glas" blir det så.

Förbränning

Det mesta av hushållens avfall i Sverige förbränns i anläggningar speciellt gjorda för detta. Energiinnehållet i avfall är stort och värmen från förbränning av avfall täcker 15% del av det totala fjärrvärmebehovet i Sverige. Det är viktigt att avfallet som förbränns inte innehåller farliga ämnen. Utsläppskraven för avfallsförbränningsanläggningar är stränga och anpassade till EU-regler.

Se mer under Energiutvinning

Föreskrifter

En del av kommunens Renhållningsordning, den andra delen är Avfallsplanen. I föreskrifterna bestäms hur avfall får hanteras i kommunen t ex hämtningsintervall, undantag och vem som får göra vad. Finns på www.norrkoping.se

Se mer under Renhållningsordning och Avfallsplan

Företagskort

Returpunkterna är en del av kommunens avfallshantering för hushållen och finansieras via renhållningstaxan. För att hushållen inte ska finansiera kostnaderna för företagens avfall finns det Företagskort att köpa via kommunens Kundservice. Företag och verksamheter som vill lämna mindre mängder kan då betala för sig genom att köpa Företagskort som innehåller 10 markeringar. En markering innebär till exempel fyra däck på fälg eller max 3 kbm/omgång. Företagskortet omfattar inte Farligt avfall, Asbest eller Hushållsavfall från t.ex. personalrum.

Förmultningstolett

En toa där kiss och bajs blir till jord – ett eget omhändertagande av latrin helt enkelt. Används där avlopp inte är utbyggt t ex i fritids-huset. Vill man använda en förmultningstolett istället för att få latrin hämtat måste man anmäla det till kommunen, ring Kundservice för att få en blankett.

Se mer under Latrinkompostering

Förpackningar

Lämnas till ÅS, eller separat insamling i fastigheten (flerfamiljshus). Sedan 1994 gäller s k producentansvar för förpackningar av papper/kartong, glas, metall och plast. De samlas in för återvinning. Text fortsätter på nästa sida.

TIPS om förpackningar!

- Lämna korken kvar på kaviartuben och andra tuber som innehållit mat, så luktar de inte.
- Lägg ihop dina mindre pappersförpackningar i en större, så tar de mindre plats.
- Ett enkelt och utrymmessparande sätt att källsortera är att samla alla förpackningar i samma papperskasse. Sedan sorterar du vid återvinningsstationen och lägger rätt förpackning i rätt behållare.
- För att skilja hårda plastförpackningar från mjuka kan man försöka knyckla ihop förpackningen till en boll. Om förpackningen går att knyckla ihop utan att den spricker är det en mjuk plastförpackning.
- Ibland kan det vara svårt att veta om en plastpåse med aluminiumskikt, t ex en chips- eller kaffepåse, ska sorteras som en plast- eller metallförpackning. Ett knep är att krama ihop påsen till en boll. Behåller påsen formen av en boll består den mest av metall och ska sorteras som en metallförpackning. Vecklar den ut sig består den mest av plast och sorteras som en mjuk plastförpackning. I fallet chips- och kaffepåsen så vecklar påsen ut sig och är därmed en mjuk plastförpackning.
- Separera lock och kapsyler av plast från plastförpackningen och lägg dem lösa i behållaren, så underlättas eftersorteringen.
- Alla förpackningar ska vara tömda och rengjorda.
- Förpackningar med olika material ska separeras. Om det inte går att skilja de olika materialen åt, sortera förpackningarna efter det dominerande materialet.
- Böj in vassa lock på konservburken.
- Stora förpackningar som inte går ner i behållaren på återvinningsstationen lämnas till Returpunkt.
- Glasförpackningar: Ta av kapsyler, lock och korkar och sortera dem efter materialslag.

Se mer under Fastighetsnära hämtning, Förpackningsavgift, Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB och Producentansvar

Förpackningsavgift

För att finansiera insamlingen av förpackningar betalar du en liten avgift på varje förpackning du köper, avgiften ligger redan inräknad i varans pris. På ett år handlar det om nästan 1000 kr i förpackningsavgifter för en familj. Avgiften finansierar tyvärr inte fastighetsnära hämtning av förpackningar utan bara de allmänna återvinningsstationerna.

Se mer under REPA-Registret, Förpackningar, Förpackningsinsamlingen AB och Producentansvar

Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB

En organisation som ägs av förpackningsproducenterna och har som uppgift att driva och etablera Återvinningsstationer (ÅS) i hela landet.

Se mer under Förpackningar, Förpackningsavgift, REPA-Registret, Materialbolag och Producentansvar samt www.forpackningsinsamlingen.se

Gasbindor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Gips

Se under Byggavfall

Gladpack

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Glas

Trasiga dricksglas och liknande lämnas till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Kan du inte det får du lägga det bland Brännbart eller Blandat avfall.

Se mer under Förpackningar och www.svenskglasatervinningab.se

Glasförpackningar

Förpackningar av glas, t ex glasburkar lämnas till återvinning vid ÅS. Returglas lämnas till affären.

Glasögon

Ofta finns insamlingar av gamla glasögon där de sedan kommer till nytta i andra delar av världen där glasögon är en "lyxvara". Om de är trasiga så får de slängas bland Brännbart eller Blandat avfall.

Glykol

Farligt avfall. Glykol är en färglös och mycket giftig alkohol som används i motorers kylvätska för att förhindra isbildning under vintertid.

Glödlampa

Elavfall. Lämnas på en Returpunkt eller hämtas tillsammans med annat Elavfall efter beställning hos Kundservice. I vissa flerbostadshus finns återvinningsrum där även glödlampor kan lämnas.

Godis

Komposterbart. Godispappret läggs bland Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Komposterbart och Brännbart eller Blandat avfall

Grovsopor

Större och skrymmande avfall från hushållet som på sin vikt, storlek eller andra egenskaper inte kan hanteras i den vanliga sopsamlingen t ex kasserade möbler och cyklar. Grovsopor kan alltid lämnas på en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundservice. Tänk på att det är bättre att lämna funktionsdugliga möbler mm till hjälporganisationer där de kan återanvändas. I flerbostadshus finns oftast något utrymme där grovsopor kan lämnas. Hör med hyresvärden!

Grytor

Lämnas till en Returpunkt i containern för Metallsrot. OBS! Ej till ÅS eftersom det inte är en förpackning!

Gräsklipp

Komposterbart. Låt det gärna ligga kvar och göda gräsmattan. Har du stora mängder kan det lämnas som trädgårdsavfall på en Returpunkt.

Se mer under Komposterbart

Grönsaker

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Gummihandskar

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Gödningsmedel

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Halogenlampa

Se Glödlampa.

Hemkompostering

Se Kompostering och Kompostbehållare

Hundbajs

Hundbajspåsen lägger du i särskilda soptunnor utmed promenadstråk eller i kärlet för Brännbart eller Blandat avfall.

Hushållsavfall

Den typ av avfall som uppstår i ett hushåll eller som liknar det avfall som uppstår i hushåll t ex. från butiker, restauranger, personalrum och liknande. Kommunen är ansvarig för hanteringen av allt hushållsavfall och använder entreprenörer som utför arbetet med insamling m m.

Se mer under Tekniska kontoret, Avfall och Transport

Hushållspapper

Komposterbart eller Brännbart eller Blandat avfall

Hushållsnära hämtning

Se Fastighetsnära hämtning!

Husvagn

Kontakta auktoriserad bilskrot

Hårtork

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat Elavfall efter beställning hos Kundservice.

Hårda plastförpackningar

Exempel på hårda plastförpackningar är flaskor, burkar, dunkar och små hinkar. OBS! Stora förpackningar som inte går ner i behållaren på ÅS får lämnas till en Returpunkt som Brännbart.

Se mer under Förpackningar

Händelöverket

Anläggning för värme- och energiproduktion. Här eldas biobränsle och hushållsavfall i olika pannor.

Se mer under Biobränslen

Häradsuddens avfallsanläggning

Häradsudden är en stor deponi (soptipp) men här sker även kompostering och maskinell sortering av industriavfall.

Impregneringsmedel

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Industriavfall

Avfall som uppstår vid industriell tillverkning. Hanteras oftast med containersystem eftersom det rör sig om stora mängder. Ansvaret för avfallet ligger på den som driver företaget d v s det är inte ett kommunalt ansvar.

Se mer under Container!

Inhalator

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Isoleringsmaterial

Lämnas vid en Returpunkt, i container märkt "Deponi". VARNING! Gammal isolering kring värmeledningsrör kan innehålla asbest.

Se mer under Asbest

Juicekartonger

Lämnas vid ÅS, till kartongåtervinning.

Se mer under Förpackningar

Julgran

Hämtas efter beställning hos Kundservice eller lämnas till en Returpunkt bland "Trädgårdsris". Bor du i lägenhet, hör med hyresvärden om hur det fungerar i er fastighet.

Julgransbelysning

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas, tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice.

Kaffefilter/sump

Komposterbart

Mer info under Komposterbart

Kanyler

På ditt närmaste apotek får du en behållare för dina kasserade kanyler (sprutspetsar). När behållaren är full ska du lämna tillbaka den till apoteket. Kommunen och Apoteketsbolaget har ett avtal som säger att Apoteken ska ta emot dessa, men att kommunen står för kostnaden för behållarna – du som kund betalar inget extra.

Kapsyler

Räknas som Förpackningar och lämnas till återvinning på ÅS, plast eller metall.

Se mer under Förpackningar

Kartonger

Lämnas till ÅS. Även dryckesförpackningar som mjölk- och juicekartonger kan lämnas här. Kladdiga kartonger sköljes och rengöres.

Kassettband

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Kassettbandspelare

Elavfall. Lämnas på en Returpunkt eller till insamling i fastigheten (flerfamiljshus) alternativt beställ hämtning hos Kundservice.

Kastrull

Lämnas som Metallsrot till en Returpunkt, OBS! Ej till ÅS, eftersom det inte är en förpackning!

Katetpåse

Brännbart eller Blandat avfall

Se mer under Brännbart eller Blandat avfall

Kattsand

Komposterbart eller Brännbart eller Blandat avfall. Det finns oftast angivet på förpackningen om sanden är komposterbar eller ej.

Mer info under Komposterbart och Brännbart eller Blandat avfall

Kaviartub

Lämnas till ÅS som Metallförpackning med plastkorken påskruvad.

Se mer under Förpackningar

Kemikalier

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Keramiksaker

Har du möjlighet, lämna dem direkt till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Kan du inte det så får du lägga dem bland Brännbart eller Blandat avfall.

Kitt

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Klockor

De allra flesta klockor drivs med batteri och är därför ett Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice.

Klorin

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Kläder

Hela och rena kläder lämnas till klädinsamling som bl a finns vid vissa ÅS och Returpunkter. Trasiga kläder läggs i Brännbart eller Blandat avfall.

Knivar

Lämna dem till en Returpunkt i container märkt "Metallsrot". Kan du inte det så får du lägga dem bland Brännbart eller Blandat avfall. MEN... tänk på att emballera kasserade knivar mycket noggrant om du lägger dem i soporna så att ingen gör sig illa på dem!

Konservburk

Lämnas till ÅS som Metallförpackning.

Se mer under Förpackningar

Kork

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Komposterbart

Avfall som kan brytas ner på biologisk väg genom kompostering eller rötning. Antingen så hemkomposterar du eller så hämtas det komposterbara avfallet av kommunens entreprenör. Exempel på komposterbart är alla former av matrester (tillagade eller råa), kött- och fiskben, bröd och kakor, blommor och blomjord, äggskal och frukt- och grönsaksrester. Det kan vara bra att lägga lite hushållspapper i kompostpåsen för att det inte ska bli för blött.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Kompostering

En biologisk och naturlig metod för nedbrytning av organiskt material. Under syretillförsel arbetar bakterier, maskar och insekter med att bryta ner organiska föreningar t ex kolhydrater, cellulosa, fetter och proteiner till enkla beståndsdelar som växterna kan ta upp som näring. Det som blir kvar är så kallad humus, som förbättrar jordens struktur och näringsvärde. Kretsloppet bygger på den naturliga kompostprocessen som hela tiden pågår.

En välskött och fungerande hemkompost ger en bra jord med näring och humus. Dessutom minskar de avfallsmängder som måste hämtas med sopbil, och då kan du också minska dina kostnader för avfallshandling.

OBS! Flerfamiljshus och verksamheter måste alltid ha ett godkännande från Miljö- och Hälsoskyddskontoret för att få kompostera avfall.

Tips för en fungerade kompost...

- * Välj rätt behållartyp (se Kompostbehållare)
- * Håll komposten lagom fuktig (vattna eller blanda i torrt strömaterial, se Kompostströ)
- * Blanda om i komposten så att syre kommer in i materialet, annars börjar det lätt lukta illa genom att svavelväte (giftig gas) och metan bildas (se Växthuseffekt).
- * Börja inte kompostera under höst och vinter eftersom det är svårt att få igång nedbrytningen när det är kallt.
- * Se till att näringsbalansen är bra. Den så kallade "kol/kväveknoten (C/N)" ska ligga mellan 25–30 för att nedbrytningen ska fungera bra, se lista över "kvoter" nedan. Köksavfall innehåller mycket kväve (har låg kvot), därför är det viktigt att också tillsätta ett torrt kolrikt strömaterial (med hög kvot) t ex sågspån eller halm så att komposten inte börjar lukta illa av t ex ammoniak (NH₃)!

Avfallstyp	C/N-kvot
Sågspån	250–500
Halm	50–125
Löv	50
Granbarr	30
Frukt	30
Köksavfall	15–25
Färskt gräsklipp	15–20

Kompostbehållare

För kompostering av enbart trädgårdsavfall finns inga regler för hur behållaren ska se ut, det kan vara en nätkorg eller en hemsnickrad låda. Ska du däremot kompostera allt ditt organiska hushållsavfall krävs det att behållaren är sluten så att inte skadedjur kommer åt matresterna samt att den fungerar året om. I en isolerad behållare behålls värmen och nedbrytningen kan fortgå även vintertid – i en oisolerad behållare kan innehållet frysa på vintern och då gäller det att volymen är tillräckligt stor för att rymma allt avfall. Bra kompostbehållare brukar finnas att köpa bl a på stormarknader. I guiden nedan kan du se vilken typ av kompostbehållare och storlek som passar dig – allt beroende på avfallstyp och storleken på hushållet och trädgården.

Behållartyp

	Öppen	Sluten oisolerad	Sluten med tunn isolering	Sluten varmkompost
Trädgårdsavfall	Ja	Ja	Ja	Ja
Vegetabiliskt köksavfall	Nej	Ja	Ja	Ja
Animaliskt köksavfall	Nej	Ja*	Ja*	Ja
Behållarstorlek:	100 l/100m ² tomt	100l/person	75 l/person	50 l/person

* Kräver en väl fungerande kompost, bättre att använda en sluten varmkompost!

Kompostkvarn

Med hjälp av en kompostkvarn kan du få ett kolrikt och lagom finfördelat kompostströ av ditt grövre trädgårdsavfall t ex. grenar, kvistar och häckklipp.

Kompostpåse

En påse som är särskilt anpassad för vått matavfall. Ingår i taxan för hushåll som har hämtning av komposterbart avfall. Alla påsar på marknaden fungerar inte i den efterföljande biologiska behandlingen – därför ska bara påsar som tillhandahålls av kommunen användas. Papper eller biobag.

Se även Biobag

Kompostströ

Behövs för att hemkomposten ska få den rätta balansen av kol och kväve som krävs för att de små kompostdjuren ska må bra. Matrester och gräs har högt innehåll av kväve och är oftast blött – då behövs uppblandning med ett torrt och kolrikt strömaterial i form av t ex. sågspån eller torv. I handeln finns också särskilt kompostströ att köpa om du inte kan få tag på sågspån eller liknande.

Se Kompostkvarn och Kompostering

Kretslopp

Naturen fungerar som ett kretslopp d v s det finns inget avfall, allting har en användning och en funktion. Vi människor bryter ofta detta kretslopp genom en så kallad "linjär materialhantering" som innebär att råvaror utvinns, blir till produkter och slutar på en soptipp. Det här problemet känner vi till och därför har regeringen kommit med ett förslag (Proposition 2002/03:117) och en strategi till "Ett samhälle med resurssnåla och giftfria kretslopp".

K-sprit

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbil.

Kundservice

När det gäller hämtning av hushållsavfall dvs sopor, latrin eller slam ringer du till kundservice på tekniska kontoret, tel. 011-15 15 50. Du kan även nå Kundservice på fax 011-15 15 70 eller via e-post: kundservice.avfall@norrkoping.se

Öppettiderna finner du på www.norrkoping.se

Kuvert

Sortera som Brännbart eller Blandat avfall eftersom limningen och eventuellt fönster förstör återvinningsprocessen. Vadderade kuvert/påsar ska sorteras som pappersförpackningar och lämnas på ÅS.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Kvicksilverbatterier

Oftast så kallade knappcells-batterier. Lämnas till batteriinsamling vid ÅS, en Returpunkt eller där du köper nya batterier.

Se mer under Batteriinsamling

Kyl- och frysmöbler

Lämnas på en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundservice. Innehåller ofta freon och ska därför hanteras varsamt. Freoner skadar ozonskiktet om de kommer ut i atmosfären.

Se mer under Freon och Ozonskikt

Källsortering

Begreppet innebär att avfall sorteras vid källan dvs där det uppstår. Källsortering är förutsättningen för en fungerande återvinning och alltså inte ett mål i sig. Målet är återvinning av material, energi och näring. Det fungerar bäst när allt är bra sorterat från början!

Köttben

Komposterbart. Kraftiga ben kan vara svåra att bryta ner i en hemkompost och om ingen hämtning av komposterbart finns på fastigheten får de läggas bland Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Komposterbart och Brännbart eller Blandat avfall

Lack

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Lacknafta

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Lagstiftning

All miljölagstiftning i Sverige har samlats under Miljöbalken, som trädde i kraft första januari 1999. I anslutning till Miljöbalken finns bl a Avfallsförordningen SFS 2001:1063, förordning om deponering av avfall och en rad förordningar om producentansvar för olika produkter t ex Förpackningar och Elavfall.

Se mer under Regler och www.regeringen.se

Latrinhämtning

Från fritidshus och ett mindre antal åretrunthushåll som inte är kopplade till det allmänna avlopps nätet, hämtas latrin (kiss och bajs) från torrtoaletter. Vi förordar egen latrinkompostering.

Latrinkompostering

Att själv kompostera latrin är enkelt eftersom det bryts ner väldigt snabbt. Installera en urinsorterande toasits, så kan du ta hand om urinets näringsinnehåll och enkelt kompostera latrinet. Eftersom hämtning av latrin är dyrt finns det pengar att spara på eget omhändertagande! Det krävs en speciell, tät behållare samt tillstånd från kommunens Miljö- och hälsoskyddskontor.

Latrinbehållare

Engångsemballage för latrininsamling. Ingår i abonnemanget för hämtning av latrin. Behållaren ska inför hämtning placeras synligt och helst med lite skydd för väder och vind.

Leksaker

Om de har sladd eller batteri är de ett Elavfall, som lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat Elavfall efter beställning hos Kundservice. Tag gärna bort batterier först. Leksaker i övrigt lämnas i Brännbart eller Blandat avfall.

Lera

Lämna modeller, lerkrukor och liknande på en Returpunkt, i containern märkt "Deponi". Kan du inte det får du lägga det bland Brännbart eller Blandat avfall.

Lim

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Linolja

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Lyströr

Är både ett Elavfall och ett Farligt avfall. Innehåller kvicksilver och ska hanteras varsamt. Lämnas till en Returpunkt.

Lågenergilampa

Se Lyströr

Läkemedel

Det finns ett särskilt avtal mellan kommunen och Apoteksbolaget om att läkemedel kan lämnas till apoteken. Vissa läkemedel, såsom cytostatika och övriga cytotoxiska, klassas som Farligt avfall och ska lämnas till en Returpunkt. Dessa läkemedel används för bland annat behandling av cancer.

Länsstyrelsen

Östergötlands länsstyrelse finns i Linköping. Länsstyrelsen har bl a till uppgift att se till att de miljömål som fastställs av riksdagen och regeringen får genomslag i länet. I samverkan med kommunerna utformar miljövårdsenheten inom länsstyrelsen regionala mål och åtgärdsprogram samt arbetar med information, kunskapsspridning, miljöövervakning och skydd av vår natur. Tillståndsprövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet är andra områden som sköts härifrån.

Läs mer på www.e.lst.se

Länkar

Länkar till hemsidor på internet. Har du tillgång till dator med internet kan du hitta mycket information på nedanstående webbadresser...

www.norrkoping.se
www.ftiab.se
www.sopor.nu
www.plastkretsen.se
www.metallkretsen.se
www.returwell.se
www.svdab.se
www.batteriforeningen.a.se
www.kartongatervinning.se
www.svenskglasatervinningab.se
www.naturvardsverket.se
www.elkretsen.se
www.avfallsforum.nu
www.avfallsverige.se
www.regeringen.se

Lösningsmedel

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Löv

Komposterbart. Större mängder kan lämnas i container märkt "Trädgårdsavfall" till en Returpunkt. Torra löv är bra att blanda in i hemkomposten som strömateriäl.

Mer info under Komposterbart och Kompostering

Madrasser (OBS! Ej resår madrasser)

Grovavfall. Lämnas till en Returpunkt i container märkt "Brännbart" eller hämtas efter beställning hos Kundservice.

Maskindiskmedel

Om du mot förmodan skulle få lite över så hantera det som Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Matavfall

Komposterbart

Se mer under Komposterbart, Kompostering och Kompostbehållare

Materialåtervinning

Innebär att materialet i varan används igen, men ofta till andra produkter än den ursprungliga. T ex blir tidningar oftast till nytt tidningspapper medan glasförpackningar mestadels återvinns i form av isoleringsmaterial.

Se mer under Producentansvar

Matolja

Små mängder matolja tar du upp med hushållspapper och lägger bland komposterbart, din egen kompost eller i Brännbart eller Blandat avfall. Har du lite mer olja t ex från en fritös eller liknande så är det bästa att samla upp den i mindre plastflaskor och lämna dem för återvinning på en Returpunkt. Har du inte möjlighet att åka till en Returpunkt kan du lägga flaskorna bland Brännbart eller Blandat avfall. OBS! Häll inte oljan i avloppet, det kan på lång sikt sätta igen rören.

Materialbolag

Företag som samordnar och genomför producentansvaret för de ansvariga producenterna. Här finns i dagsläget Svensk Glasåtervinning AB, Returwell AB, Svensk Kartongåtervinning AB, Metallkretsen AB, Plastkretsen AB, Pressretur AB och El-Kretsen AB.

Se mer under Producentansvar, REPA-Registret och Länkar

Mattor

Lämnas i container märkt "Brännbart" till en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundservice. Får du plats med mattan i soppåsen kan du lägga den i soptunnan.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Mediciner

Se Läkemedel, Naturläkemedel

Metall

Föremål av metall kan du lämna på en Returpunkt i container märkt "Metallskrot". Tänk på att eldrivna hushållsmaskiner räknas som Elavfall och inte får placeras bland metallskrotet. Metallskrot tas omhand och blir råvara bl a till stålindustrin. Materialet i förpackningarna återvinns och blir t ex armeringsjärn.

Metallförpackningar

Förpackningar av metall lämnas till ÅS för återvinning.

Mer info finns under Elavfall samt på www.metallkretsen.se

Metangas

Se Biogas

Microvågsugn

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice. Tänk på att Elavfall även räknas som Farligt avfall och gör stor skada om det hamnar i soptunnan eller naturen.

Mer info under Elavfall

Miljömål

Det finns 16 nationella miljö kvalitetsmål som har fastställts av riksdagen. Målen anger inriktningen för miljöarbetet på alla nivåer i Sverige men även för arbetet i internationella sammanhang. Det finns utifrån dessa mål även regionala och lokala miljömål – för de regionala ansvarar länsstyrelsen och för de lokala ansvarar kommunen. Norrköpings kommun har ett övergripande miljöprogram för sin verksamhet och för avfallshanteringen finns bl a mål beskrivna i en särskild avfallsplan.

Se mer på www.naturvardsverket.se, www.e.lst.se och www.norrkoping.se samt under Renhållningsordning

Miljömärkning

Idag finns en rad olika miljömärkningar på varor, som är avsedda att vägleda oss konsumenter vid inköpstillfället. Märkningen intygar att varan är producerad på ett sådant sätt att den uppfyller de miljö-kriterier som märkningen står för. Miljömärkning finns även på tjänster såsom hotell eller transporter. Leta t ex efter följande symboler nästa gång du handlar!

Miljöbalk

Se Lagstiftning

Miljöbilen

En speciellt utrustad lastbil för hämtning av Farligt avfall. Den kör turer främst utanför Norrköpings centralort, som ett komplement till möjligheten att själv lämna Farligt avfall till en Returpunkt. Turlistan för Miljöbilen annonseras i tidningar. Det finns även fastighetsnära hämtning för Farligt avfall från flerfamiljshus. Fastighetsägaren beställer tjänsten hos kommunens Kundservice.

Se under Kundservice

Miljö- och hälsoskyddskontoret

Kontoret som handlägger och bereder kommunens miljöfrågor.
Är tillsynsmyndighet för avfallshanteringen.

Se mer under Byggnads- och miljöskydds nämnden

Mineralull

Se mer under Isolering

Mjuka plastförpackningar

Exempel på mjuka plastförpackningar är bärkassar, plastpåsar, refillpaket och plastfolie. Hushållsavfallet från vår kommun förbränns och därför finns det ingen behållare för mjuka plastförpackningar på återvinningsstationen. De mjuka plastförpackningarna ska läggas i Brännbart eller Blandat avfall.

Se mer under Förbränning, Förpackningar och Brännbart eller Blandat avfall

Mjölkkartonger

Lämnas till ÅS som kartong. Kladdiga fil- eller mjölkkartonger läggs i kärl för Brännbart eller Blandat avfall.

Se mer på www.kartongatervinning.se och under Brännbart eller Blandat avfall

Motorolja

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Mobiltelefon

Lämnas till en Returpunkt som Elavfall. Tänk på att mobiltelefonen innehåller miljöfarliga batterier som ska lämnas till batteriinsamlingen.

Se mer under Batteriinsamlingen

Möbler

Grovavfall, lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice. Funktionsdugliga möbler kan lämnas till Myrorna.

Se även Resärsängar

Nagellack

Farligt avfall eftersom det innehåller mycket lösningsmedel, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Nappar

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Naturläkemedel

Hanteras som Farligt avfall.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är en statlig miljömyndighet som arbetar för en ekologisk hållbar utveckling. Är även högsta myndighet när det gäller frågor om avfall, och får meddela föreskrifter om hur Miljöbalken ska tolkas. Regeringen har gett Naturvårdsverket ett uppdrag att samordna och vara pådrivande i miljöarbetet såväl nationellt som internationellt.

Mer info på www.naturvardsverket.se

Norrköpings kommun

Enligt Miljöbalken är kommunen ansvarig för att hanteringen av hushållsavfall fungerar. Kommunfullmäktige antar den kommunala renhållningsordningen och taxan som styr och finansierar verksamheten. I Norrköpings kommun är det Tekniska nämnden som har ansvaret men det är Tekniska kontoret som med hjälp av entreprenörer sköter det praktiska.

Se mer info på www.norrkoping.se

Nylonstrumpor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Näsdukar

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Nötskal

Komposterbart

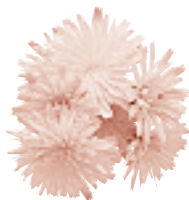
Mer info under Komposterbart

Ogräs

Komposterbart. Kan också lämnas som trädgårdsavfall till en Returpunkt. För att förhindra att ogräset lever kvar i din hemkompost och sedan sprids med mulden – använd en varmkompost. Den isolerade varmkomposten har lättare att komma upp i höga temperaturer och då finns större chans att ogräset dör.

Mer info under Komposterbart och Kompostering

Olja (ej matolja)

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Oljefilter

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Ozonskikt

Ozon är en molekyl som består av tre syreatomer och har den kemiska beteckningen O_3 – till skillnad från det tvåatomiga syret, O_2 , vilket vi tillgodoser oss vid andningen. Runt vår jord finns ett tunt lager med ozon, det s k ozonskiktet, som skyddar oss mot solens ultravioletta strålar. Brom- och klorföreningar bryter ner det skyddande skiktet och därför är det viktigt att vi försöker förhindra att dessa föreningar kommer ut i atmosfären – t ex genom att lämna in gamla kyl- och frysmöbler för omhändertagande av klorföreningen freon.

Se mer under Freon och Kyl- och frysmöbler

Papper

Kontors- och skrivpapper sorteras som Tidningar på ÅS.

Pappersförpackningar

Papper lämpar sig bra för materialåtervinning. Dessutom finns det pappersbruk här i Norrköping som återvinner både tidningar och pappersförpackningar såsom mjölkkartonger och Cornflakespaket.

Mer info under Tidningar

Pappersrulle

Det som blir kvar när pappret är slut sorteras som kartong och lämnas vid ÅS.

Papperstallrik

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Paraply

Har du möjlighet, lämna det direkt till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Kan du inte det så får du lägga det i Brännbart eller Blandat avfall.

Parfym

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Pennor

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Pizzakartong

Är den inte kladdig kan den lämnas till kartonginsamling vid ÅS annars får du lägga den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Plast

Plastsaker läggs bland Brännbart eller Blandat avfall, är det stora saker t ex plastmöbler, rör och liknande kan de lämnas i container märkt "Brännbart" vid en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundenservice.

Plastfolie

Brännbart eller Blandat avfall

Se mer under Mjuka plastförpackningar och Brännbart eller Blandat avfall

Plastförpackningar

Hårda plastförpackningar lämnas till ÅS för återvinning. Mjuka plastförpackningar t ex plastpåsar och plastfolie läggs med Brännbart eller Blandat avfall eftersom det i Norrköping inte finns någon separat insamling av mjuka plastförpackningar.

Mer info finns på www.plastkretsen.se

Plastmugg

Sorteras som hård plastförpackning vid ÅS, är den kladdig lägger du den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Plastpåse

Brännbart eller Blandat avfall. Plastpåsar som du använder för att bära förpackningar och tidningar till ÅS med, får du lämna i containern för hårda plastförpackningar.

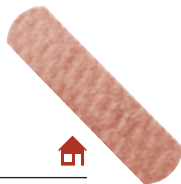
Se mer under Mjuka plastförpackningar och Brännbart eller Blandat avfall

Plåster

Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Plåtburkar

Metallförpackning. Lämnas i container för Metallförpackningar vid ÅS.

Se mer under Förpackningar och www.metallkretsen.se

Polish

Farligt avfall lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen

Porslin

Lämnas till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Kan du inte det får du lägga det bland Brännbart eller Blandat avfall. Tänk på att emballera trasigt porslin.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Presenning

Lämnas till en Returpunkt i container märkt "Deponi". Får du plats med den i soppåsen kan du lägga den bland Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Producenter

I avfallssammanhang ett begrepp som betyder "den som tillverkar, importerar eller säljer en vara eller förpackning."

Se mer under Producentansvar

Producentansvar

En princip som innebär att en producent ansvarar för sina produkter när de kasserats av konsumenten. Avsikten med detta är att tillverkningen skall bli så miljömässig och resurssnål som möjligt samtidigt som produkten skall kunna återvinnas. Producentansvar är idag lagstiftat för förpackningar, tidningar, bilar, däck och elavfall. Förpackningsproducenterna har bildat fem materialbolag och de samarbetar under namnet Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB och för elavfall finns El-Kretsen AB.

Se mer under Materialbolag, Förpackningar, Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB samt Länkar

Proppar

Se säkringar!

Propplösare

Farligt avfall. Består oftast av koncentrerad lut i form av Natriumhydroxid (NaOH) som reagerar häftigt med vatten och är starkt frätande. Klassas som farligt avfall och lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Putsmedel

Farligt avfall lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Pärmar

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Radergummi

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Radioapparat

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice.

Rakapparat

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat elavfall efter beställning hos Kundservice.

Rakblad/Rakhyvel

Brännbart eller Blandat avfall. Tänk på att förpacka dem så att ingen skär sig!

Se mer under Brännbart eller Blandat avfall

Refillförpackningar

Förpackningar som kan återanvändas och fyllas på om och om igen.

Regler

Det finns många regler kring avfallshandling. Ytterst styrs allt utifrån Miljöbalken som med sina förordningar successivt anpassas efter EU-lagstiftningen. Kommunens renhållningsordning med föreskrifter styr lokalt här i Norrköping. Tillsynsmyndighet är byggnads- och miljöskyddsnämnden. Handläggningen utförs av miljö- och hälsoskyddskontoret.

Mer info på www.regeringen.se, www.naturvardsverket.se och www.norrkoping.se

Reklamblad

Lämnas till tidningsinsamlingen vid ÅS eller till särskild insamling i fastigheten (flerfamiljshus).

Renhållningsordning

Kommunen skall enligt Miljöbalken ha en renhållningsordning bestående av två delar; avfallsplan och föreskrifter. Föreskrifterna reglerar hur hushållsavfall får hanteras inom kommunen. Avfallsplanen omfattar bland annat en inventering av avfallsflödena i kommunen och ett avsnitt med mål och strategier för hur avfallshanteringen ska gå till.

Se mer under Avfallsplan och Föreskrifter. Finns på www.norrkoping.se

Renhållningstaxa

Se Taxa!

Rengöringsmedel

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Repa

Är den organisatoriska enhet som sköter de ekonomiska frågorna åt Materialbolagen. Förpackningsavgifterna administreras härifrån. Företag (producenterna) ska anmäla sig till Repa och betala avgifter för förpackningar de importerar, tillverkar eller säljer. Avgifterna finansierar sedan återvinningen.

Mer info finns på www.repa.se och Producentansvar

Resårsängar/madrasser

Lämnas på en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos Kundservice. Prata med personalen om du lämnar den på en Returpunkt eftersom de måste ta bort resårerna för att resten ska kunna förbrännas.

Returglas

Se under Glas

Returpunkter

Namnet på återvinningscentraler i Norrköping. Finns på Stohagsgatan 7 i centralorten, men även i Åby, Östra Husby och Skärblacka. Anläggningarna är bemannade och du kan lämna alla sorters avfall och återvinningsmaterial, utan extra kostnad. Undantaget är egentligen bara dina soppsåsar under diskbänken som ska hämtas vid fastigheten. Returpunkterna är en del av kommunens avfallshantering för hushållen och finansieras via renhållningstaxan. Företag som vill lämna mindre mängder kan få det, men då ska de betala för sig genom att köpa Företagskort. Kontakta Kundservice för mer info om öppettider m m. På nästa sidan finner du karta och telefonnummer till respektive Returpunkt.

Rivningsavfall

Se Byggavfall

Rotfrukter

Komposterbart. Stora delar av rotfrukter såsom potatis, morötter, kålrot och liknande tar mycket lång tid att kompostera – hjälp kompostdjuren på vägen genom att sönderdela i mindre bitar.

Mer info under Komposterbart

Rötning

En process där organiskt material bryts ned utan syre och där biogas bildas.

Se mer under Biogas

Returpunkt Norrköping

Stohagsgatan 7
(vid NT)

Tel: 011-15 16 60

Öppettider:
Se www.norrkoping.se

Returpunkt Åby

Hydraulvägen

Tel: 011-15 15 60
Fax: 011-696 37

Öppettider:
Se www.norrkoping.se

Returpunkt Skärblacka

Förrådsvägen 2

Tel: 011-15 16 70
Fax: 011-579 32

Öppettider:
Se www.norrkoping.se

Returpunkt Östra Husby

Tel: 011-15 15 80
Fax: 0125-240 03

Öppettider:
Se www.norrkoping.se

Sax

Lämna den helst till en Returpunkt i container märkt "Metallskrot". Om du inte kan det får du lägga den bland Brännbart eller Blandat avfall. OBS! Tänk på att förpacka kasserade saxar så att ingen gör sig illa.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Schampoflaskor

Hård plastförpackning. Lämnas till ÅS.

Se mer under Förpackningar

Sekretessavfall

Exempel på sekretessavfall: Uttjänta handlingar, disketter, microfilm, eller annat material som innehåller uppgifter som inte får komma i orätta händer. Specialtjänst som flera företag inom renhållningsbranschen erbjuder. Se Gula sidorna.

Septitank

En sluten tank för avlopp, där ingen avskiljning av slam sker. Töms med slamsugningsbil.

Skadedjur

Råttor och möss är väl de som främst kan ställa till med bekymmer. Om du skall kompostera matavfall hemma, så är kravet att ha en skadedjurstät behållare för detta.

Se mer under Kompostbehållare

Skaldjur

Komposterbart. Räkor, musslor, krabba, kräftor och hummer – smaskiga när de är färska men resterna luktar illa. Kraftiga skal från musslor och krabba kan vara svårnedbrytbara i en hemkompost och har du inte hämtning av komposterbart avfall kan de läggas bland Brännbart eller Blandat avfall. Tips i väntan på sophämtningen – frys in skalerna i en plastpåse eller varför inte koka soppa på dem!

Skinn & Läder

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Skor

Brännbart eller Blandat avfall. Hela och rena skor kan även lämnas till närmaste klädinsamling.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Skrotbilar

Det finns ett producentansvar för bilar som registrerats efter 1 jan 1998 – för äldre bilar betalas en skrotningpremie när bilen ska skrotas. Kontakta en auktoriserad bildemonteringsfirma för mer information. Hittar du en skrotbil någonstans ring till kommunen på tel. 011 - 15 00 00.

Se mer under www.sbrservice.se

Skrymmande avfall

Se Grovsopor!

Skärgårdshämtning

Sopor måste hämtas även från öar i skärgården – här finns ju både sommarboende och permanentboende. Här är sopbilen en båt!

Slam

Vid behandling av avloppsvatten på reningsverket bildas ett slam som rötas! Rötresten innehåller mycket näring och organiskt material. Tidigare var rötslammet en attraktiv gödningsprodukt för lantbruket men på senare används den bland annat för att täcka gamla soptippar. Slam kan också vara fast material från enskilda avlopp som avskiljs i en s k slamavskiljare och transporteras till Slottshagens reningsverk för behandling. Slam från enskilda avlopp räknas som ett hushållsavfall som kommunen ansvarar för.

Se mer under Slamavskiljare och Slamtömning

Slamavskiljare

En anläggning för avskiljning av fasta material från eget avlopp, som inte är anslutet till det allmänna avloppsnätet. Oftast en sluten cementbrunn med tre olika kammare (trekammerbrunn), som rymmer ca 2–3 m³. De fasta delarna sjunker till botten eller stannar vid ytan i brunnen och töms med en slamsugningsbil minst en gång per år. När slammet avskiljts återstår en vätska som leds vidare till infiltration d v s renas i en markbädd via ett dräneringssystem.

Se mer under Slamtömning

Slamtömning

Slam från enskild avloppsanläggning är ett hushållsavfall. Det innebär att kommunen är ansvarig att sköta hanteringen. Hur ofta en slamavskiljare skall tömmas föreskrivs av Miljö- och hälsoskydds-kontoret. Vanligtvis töms en slamavskiljare på 2–3 m³ minst en gång per år. Kontakta Kundservice vid frågor kring slamtömning eller beställning.

Slang

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Slipers

Farligt avfall. Sorteras som Tryckimpregnerat trä på en Returpunkt.

Mer info under Tryckimpregnerat trä.

Smink

Brännbart eller Blandat avfall. OBS! Nagellack är Farligt avfall och får inte slängas bland soporna, lämna det till en Returpunkt eller Miljöbilen!

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Småhus

Ett begrepp som används i Renhållningstaxan och Föreskrifter för avfallshantering. Annat ord för småhus/villa.

Snus

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Snusdosa

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Sommarstugor

Se Fritidshus!

Sopgubbar

Det är dom som hämtar dina sopor. Skänk dem en tanke ibland när du proppar soppåsen full! De gör ett viktigt och bra jobb. Förresten heter det inte "sopgubbar" längre utan "renhållningspersonal" och dessutom arbetar det en och annan tjej i branschen numera.

Sophämtning

För information om hämtningsdagar eller beställning av hämtning kontakta Kundservice. Hushållsavfall hämtas av kommunens entreprenör.

Se mer under www.norrkoping.se

Sopor

Se Avfall!

Sopkärl

Kallas i dagligt tal för "soptunna". Sopkärl finns i storlekar från 80-liter upp till 600 liter. Vill du byta kärlstorlek ringer du Kundenservice.

Se mer under Taxa och Kundenservice

Sopnedkast

Finns ibland i flerbostadshus och är bekvämt för hyresgästen. Började användas på 30-talet, först av HSB. Utvecklingen går emot mer källsortering och eftersom sopnedkast bara kan ta en typ av avfall fungerar de inte så bra – istället byggs fler och fler återvinningsrum i fastigheterna. Många sopnedkast måste stängas av arbetsmiljöskalet för renhållningspersonalen. Tidigare kom soporna ofta ner i källarplanet från sopnedkastet och därifrån fick renhållningspersonalen bära upp soporna. Det tunga och slitsamma arbetet är inte längre tillåtet.

Soppa

Slå överbliven soppa i slasken och låt rinna av ordentligt, det som blir kvar lägger du bland Komposterbart.

Mer info under Komposterbart

Sopstation

Ibland har återvinningsstationer felaktigt kallats för "sopstationer". Men här får inte lämnas några sopor, bara förpackningar, tidningar och batterier som skall återvinnas. Tyvärr har människor även lämnat sopor där, men det börjar bli bättre. Att lägga sopor på ÅS är straffbart.

Soptipp

Se Deponi!

Soptunna

Se Sopkärl!

Sortering

Se Källsortering!

Spackel

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Spegelglas

Lämnas till en Returpunkt i container märkt "Deponi" alternativt hämtas som grovavfall efter beställning hos kundservice. Spegelglas får inte läggas i glasinsamlingen!

Spik & Skruv

Lämna dem helst till återvinning vid en Returpunkt tillsammans med andra metallföremål i container märkt "Metallskrot". Om du inte kan det så får du lägga dem i kärlet för Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Spillolja

Se under Olja

Spis

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundenservice.

Spisfläkt

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundenservice.

Sprayflaskor

Tomma sprayflaskor lämnas på ÅS – metallförpackning eller hård plastförpackning. Ej tömda flaskor lämnas som Farligt avfall till en Returpunkt eller Miljöbilen eftersom de innehåller drivgas.

Sprutor

Se Kanyler

Stearinljus

Brännbart eller Blandat avfall...det vore väl konstigt annars.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Stekpanna

Har du möjlighet, lämna dem direkt till en Returpunkt i container märkt "Metallskrot". Kan du inte det så får du lägga dem bland Brännbart eller Blandat avfall. Stekpannan är ingen förpackning och ska därför inte lämnas på återvinningsstationer.

Stereoapparat

Elavfall. Lämna den på en Returpunkt eller till insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt beställ hämtning hos Kundservice.

Stomipåse

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Strykjärn

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat Elavfall efter beställning hos Kundservice.

Stålull

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Sågspån

Lägg spånet i Brännbart eller Blandat avfall eller i container märkt "Brännbart" på en Returpunkt. Tänk på att förpacka spånet i något så att det inte dammar för mycket. Går även utmärkt att använda som kompostströ!

Se mer under Kompostering

Säckar

Används ibland för insamling av avfall, främst från flerbostadshus. Sopsäckar är oftast tillverkade av återvunnen plast. Verksamheter t ex skolor och restauranger använder säckar för komposterbart material som är tillverkade av samma material som Biobagen.

Se mer under Biobag

Säkringar

Lämna dem gärna direkt till en Returpunkt i container märkt "Deponi".

Tablettkarta

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Takpannor

Se Byggavfall

Tamponger

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Tandborste

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Taxa

Avgiften för sophämtning finns i Norrköpings kommuns renhållningstaxa. Sophantering betalas via avgifter från alla fastighetsägare och ska täcka alla kostnader i systemet – pengar får alltså inte tas från skatten. Kund i detta sammanhang är nästan alltid fastighetsägaren, som får fakturan. För hyresgäster är kostnaden för sophämtning inräknad hyran. Taxan är uppdelad i en fast och en rörlig del.

Den fasta avgiften...

beräknas per lägenhet/hushåll och ska täcka kostnader som vi alla är med och delar, oavsett hur mycket sopor vi har – tillgång till Returpunkter och Farligt avfall samt administration och information.

Den rörliga avgiften...

Styrs av mängden avfall du lämnar. Kärlets storlek och hämtningsintervall bestämmer avgiften och här har du alltså själv möjlighet att påverka din avgift genom att minska sopmängden och källsortera.

Taxan omfattar även avgifter för sopsugstömning, slamtömning, latrinhämtning, hämtning av grovavfall och elavfall samt dragvägsavgifter m m. Den kompletta taxan finns att få från Kundservice eller på www.norrkoping.se

Tegel

Se Byggavfall

Telefonkatalog

Lämnas som tidningar till ÅS eller särskild insamling i fastigheten (flerfamiljshus).

Telefonnummer

Kundservice (Avfallshanteringen) tel. 011-15 15 50
Förpacknings- och tidningsinsamlingens kundservice tel. 0200-88 03 11
Norrköpings kommun tel. 011-15 00 00

Tejp

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Tekniska kontoret

Kontoret som ansvarar för kommunens avfallshantering, gator, natur, parker, spårvägar, kollektivtrafik, trafikplanering m m. Här finns kundservice för avfallshanteringen, du når oss på tel. 011-15 15 50 eller genom att besöka oss på förvaltningshuset Rosen, Trädgårdsgatan 21. E-post: kundservice.avfall@norrkoping.se
Mer information på www.norrkoping.se

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden förvaltar kommunens gator och vägar, större parker, hamn- och industrispår. Drift och underhåll av dessa anläggningar köper nämnden av olika entreprenörer. Tekniska nämnden ansvarar även för kommunens naturvårdsåtgärder, va-tillsyn samt för att verkställa det kommunala ansvaret för avfallshantering. Nämnden är trafiknämnd inom centralorten och beställer parkeringsövervakning på allmän mark. För att praktiskt sköta verksamheten har Tekniska nämnden sitt tekniska kontor.

Se gärna www.norrkoping.se

Tepåsar

Komposterbart, men om påsen är fäst i ett snöre med en metallklammer – lämna den hellre som Brännbart eller Blandat avfall.

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Termometer

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Terpentin

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Textilier

Brännbart eller Blandat avfall

Se även Kläder och Brännbart eller Blandat avfall

Thinner

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Tidningar

Tidningar, telefonkataloger och allt som kommer i din brevlåda kan du lämna till återvinning i container för tidningar vid ÅS alternativt till särskild insamling i fastigheten (flerfamiljshus). Tänk på att kuvert inte ska lämnas till återvinningsstationen utan ska läggas i Brännbart eller Blandat avfall. Materialbolaget för tidningar heter Pressretur AB.

Se mer under Materialbolag, Producentansvar, kuvert och www.pressretur.se

Tipp

Se Deponi

Tjära

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Toalettstol

Lämnas till en Returpunkt i container märkt "Deponi" eller hämtas som grovsopor.

Tops

Brännbart eller Blandat avfall. Lagg dem ej i toan – de ställer till en massa problem vid avloppsreningen!

Torkarblad

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Transportvägar

I avfallssammanhang tänker vi på hur avfall kan transporteras ut ur fastigheten till sopbilen vid hämtning. Kraven på utformning av transportvägar är arbetsmiljökrav för renhållningspersonalen. Vintertid ska vägen vara skottad och sandad. Trappor är ej tillåtna. En sophämtare hämtar ungefär 5 ton sopor per dag, så det är viktigt att arbetsmiljön är bra!

Trekammarbrunn

Se Slamavskiljare!

Trosskydd

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Tryckimpregnerat trä

Farligt avfall om det innehåller krom och arsenik. Det finns olika klasser av tryckimpregnering och det är inte lätt att veta t ex vilken typ av trä "den gamla altanen därhemma" är byggd av. Säkrast är att lämna det till en Returpunkt i container märkt "Tryckimpregnerat trä". Förbränning sker i särskilda pannor för farligt avfall. Tryckimpregnerat trä som säljs till privatkonsumenter får idag inte innehålla de farliga ämnena.

Trä

Trä som inte är impregnerat eller kraftigt målat är en utmärkt energikälla och kan förbrännas i vanliga biobränslepannor. Sorteras för sig på en Returpunkt.

Trädgårdsavfall

Det mesta av trädgårdsavfall är komposterbart och mindre mängder kan läggas i hemkomposten eller i kärl för komposterbart hushållsavfall – större mängder kan lämnas vid en Returpunkt eller hämtas efter beställning hos kundservice. Busk- och häckklipp från trädgården lämnas på plats märkt "ris" på Returpunkt och går sedan till förbränning. Fallfrukt, mossa, löv och liknande lämnas i container märkt "Trädgårdskompost" för att sedan komposteras.

Se mer under Biobränsle, Energiutvinning, Kompostering och Kompostkvarn

Träolja

Farligt avfall, lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Tuggummi

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Turlistor

Om du har hämtning av latrin får du en turlista inför varje säsong, som talar om när hämtningsdagarna infaller. Vill du veta vilken dag hämtning av sopor, grovsopor, slam, kyl & frys eller Elavfall sker – kontakta Kundservice!

TV-antenn

Läggas i Metallsprot på en Returpunkt alternativt hämtas med grovsopbilen efter beställning hos Kundservice.

TV-apparat

Elavfall. Lämna den på en Returpunkt eller till insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt beställ hämtning hos Kundservice.

Se mer under Elavfall

Tvål

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Tvättmaskin

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Tvättställ

Grovavfall. Lämnas i container märkt "Deponi" vid en Returpunkt eller till insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Tändvätska

Farligt avfall. Lämnas till en Returpunkt eller Miljöbilen.

Ugn

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas efter beställning hos Kundservice.

Uppladdningsbara apparater

Elavfall. Lämnas till en Returpunkt eller insamling i fastigheten (flerfamiljshus) – alternativt hämtas tillsammans med annat Elavfall efter beställning hos Kundservice.

Se mer under Batteriinsamling

Verktyg

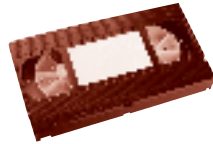
El- eller batteridrivna verktyg räknas som Elavfall och lämnas på en Returpunkt. Övriga verktyg lämnas också på en Returpunkt där de kan slängas som Metallsrot. Men, det är klart – en trasig tumstock av trä är förstås brännbar!

Videoband

Brännbart eller Blandat avfall

Mer info under Brännbart eller Blandat avfall

Vitvaror

Med detta menas hushållsmaskiner som spis, kyl- och frysmöbler, ugn, diskmaskin, torkskåp, torktumlare etc.

Se mer under Kyl- och frysmöbler och Elavfall

Värmeljus

Utbrända värmeljus d v s aluminiumhylsan sorteras som metallförpackning och lämnas vid ÅS eller en Returpunkt.

Växthuseffekt

Växthuseffekten kommer av ett gashölje som reflekterar värme tillbaka till jorden, istället för att den försvinner ut i rymden. Naturlig växthuseffekt är nödvändig för att vi ska kunna leva på jorden, utan den vore det alldeles för kallt här. Men dagens utsläpp av växthusgaser t ex. koldioxid, dikväveoxid (lustgas), metan, fluorföreningar som HFC (läckage från kylskåp mm) och PFC (förorening vid aluminiumframställning) samt svavelhexafluorid (SF₆, läckage från tyngre elektrisk apparatur) ökar på växthuseffekten och därmed ökar också jordens temperatur långsamt. Växthusgaserna har olika stark påverkan och i förhållande till koldioxid är metan 21 ggr värre, lustgas 310 ggr värre, HFC 1 300 ggr, PFC 6 500 ggr och svavelhexafluorid hela 23 900 ggr värre! Trots detta står koldioxiden ensamt för 80% av Sveriges påverkan på växthuseffekten.

Webbadresser

Se Länkar

Wellpapp

Sorteras som kartong vid ÅS eller i särskild container för Wellpapp på en Returpunkt.

Se mer info på www.returwell.se

Återbruk

Att på nytt använda en produkt som den är t ex. glasflaskor som fylls på om och om igen, eller begagnade möbler som säljs vidare av t ex. Myrorna.

Se mer info på www.myrorna.se

Återvinning

Att på nytt kunna använda en produkts innehåll av material eller energi t ex. genom att glasflaskor blir till isoleringsmaterial eller att sopor förbränns och blir till el- och fjärrvärme.

Se även Materialåtervinning

Återvinningscentral Se Returpunkt

Återvinningsstation

Förkortas ÅS. På en ÅS lämnar du förpackningar av papper, glas, metall och hårdplast samt tidningar. Oftast finns även en batteribox där du kan lämna småbatterier. Platserna drivs av Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB (FTI) och finansieras av förpackningsavgifter. Om du vill veta var närmaste station finns är det bästa att söka på www.ftiab.se, www.norrkoping.se eller att ringa till FTI AB's kundservice. Städning sköts av entreprenörer som FTI AB anlitar – ser du en nedskräpad ÅS så ring Samordningsentreprenören tel: 0200-88 03 11

Se mer under Förpackningar, Förpackningsavgift, Förpackningsinsamlingen AB, Materialbolag, Repa-registret och Batteriinsamling

Äggkartonger

Sorteras som kartong på ÅS.

Äggskal

Komposterbart. För att påskynda nedbrytningen är det bra att smula sönder skalén innan du lägger dem bland det komposterbara.

Mer info under Komposterbart

Ölburk

Se Aluminiumburk

Vi sätter stort värde på att få tips & kommentarer från dig!
Skriv gärna några rader eller slå en signal.

Norrköpings kommun
Tekniska kontoret/Sopboken
601 81 Norrköping
Tel. 011-15 15 50
Fax: 011-15 15 70
Mail: kundservice.avfall@norrkoping.se

Boken finns även utlagd på www.norrkoping.se

Boken är tryckt på klorfritt miljögodkänt papper.
Foto: Masood Khatibi Sid 1, 8, 65 samt omslagfoto.
Övriga bilder kommer från Bildbyrån Matton.
Miller Graphics Norrköping AB.
Tryckeri: LTAB 2007, 503

LILLA SOP BOKEN

3

OM KONSTEN ATT KÄLLSORTERA

Källsortering av sopor är väldigt egentligen ingen konst ... bara man vet hur man gör! Den här lilla sopboken hjälper dig att göra rätt från början. Du får en del tips om annat än sortering av sopor också. Lycka till!

NORRKÖPINGS KOMMUN
Tekniska kontoret